

FOAIE

пептръ

ИЩЕ, ИЩЕ ИЩЕ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 12.

Duminescă 23. Martie.

1841.

КАРАКТЕРЪЛ ПОПОАРЕЛОР

Трансилваніей.

(Descrie d'un D. Benigni. Tom: 2. cap. 7.)

Дескриереа че о фаче Азкторъ а съпра лъкѣторилор патрией поастре, есте мѣлт лѣтъ дин виадъ ши ши се пара къ маї пемеритъ, де кѣт орї каре алта че с'аѣ фѣкѣт пѣлъ дн зилеле поастре. Че есте маї интересант пептръ патриот, декѣт а'ншї кѣпоаще дн тот кнѣла не вѣшпатриодїї сѣї, къ карїї арѣ а трѣї ши а сѣ вѣкѣра де черїла чеї днкълзеде шиї хрѣнеде не тодї днпрезѣл!

Мареле приндїпат ал Трансилваніей, зиче Азкторъ, де кѣнд днчеде а не фї кѣпоскѣт дн історїа лѣтїї, аѣ фост локѣл пѣвѣлрїї челор маї дескїмінїте пемѣтрї, каре сѣ алзга знѣл не алтѣл днпрїмѣтат, ка еле де кѣтръ алтеле сѣ фїе алзгате іарѣш. Адевѣрат, злеле днтр'ачеле пемѣтрї сѣ стїнс фѣрѣ зрїтѣ, сѣ сѣ местекарѣ къ челе маї тѣрзїѣ велїте пїерзѣндзѣе къ тотѣл днтре дѣнселеле, аша кѣт днн карактеръ лор чел націонал, днн овїчѣїрїе ши дрѣнтѣрїе лор п'аѣ маї рѣшас нїчї о зрїтѣ, ши чел шѣлт, пѣмеле зпор локѣрї тѣртѣрїеск къ аѣ фост одїноарѣ асѣелїѣ де пемѣтрї не аїчї *)

*) Дакїї, Бісенїї ш. а.

Днсь къ аѣлѣта маї маре деосївїрѣ есте дн карактеръ, лїтѣва, овїчѣїрїе, релїдїїле четѣденещї ши domestic але ачелор нацїї, каре сѣ афлѣ асѣзїї ла пої. Ачѣаста сѣ доведѣше маї вѣртос ла нацїїле каре фак Статѣл Трансилваніей, кѣт: Бнгрїї, Сѣкѣїї ши Сасїї, кѣнд днтр'ачѣа Ромѣнїї, Вѣлгарїї, Арменїї, Грѣчїї, Оврѣїї, Цїганїї, дѣнѣ кѣш стаѣ ши сѣ деосївѣск днтре сїне прїп кѣлтѣрѣ маї пѣдїтѣ сѣл маї мѣлтѣ, прїп індустрїа днтрѣ пѣтѣїтѣторїї ши мѣшенїгѣрїї, прїп фелїкрїїї де днсѣшїрїї четѣденещї ши націонале, пофѣтеск ка Статїстїкѣл ши Етнографѣл сѣ іа амїнте ла еле фѣкѣндѣшї черчетѣрїїте сале.

Аша дар есте днведѣрат, кѣтѣкъ дн Трансилванїа пѣ сѣ афлѣ зн карактер націонал пеперал (престе тот). Днтр'ачѣаста М. Приндїпат нїчї къ зн Стат ал Ебронїї п'ар абеа иѣлѣта асѣтѣпаре, кѣтѣ къ Елвѣдїа, знде днтокма ка ши ла пої рѣшѣнїдѣле де треї попоаре деосївїте трѣїеск днтр'о легѣтѣрѣ де Стат, дар прїп овїчѣїрїї, лїтѣвѣ ши дрѣнтѣрїї фѣарте таре сѣ деосївѣск зпа де алта *).

*) Дн Елвѣдїа сѣнт нацїї де кѣпетенїе Немѣцїї, Франдозїї, Італїенїї, фїешкаре къ лїтѣва ши къ овїчѣїрїе лор пѣчл.

Чине вреа съ възбаскъ характера национал а възї понор, ачела пѣ тревте съ ши факъ черчетърїле сале дн пласеле де ранг маї 'валт, ла каре кълтѣра (адевъртатъ саї аместекатъ кѣ реа) аї точитъ трѣсѣрїле челе фїрещї, прїчїнїнд ка ачецїа пѣдїн тѣлт, дн тоате цѣрїле лїмїнате съ сеамене възл кѣ алтѣл. Иаса ши фабрика саї волтїца четъданкїлї ла ораше, вордѣйтл саї кѣсѣда цѣрантлї сїлт ачеле, ѣнде сїнгѣр се поате афла ши кѣпоаде днсїширеа национал дн тот кѣпрїнстл съѣ.

Блгѣрїї. Ачеїа, карїї съ пѣтешк блгѣрї дн Трансїлванїа, съ дїн маї пресе тот саї де стареа новїлмор, саї де сѣзнїнї домпещї. Пласа де четъценї ши де словозї днтр'ачеастъ пацїе есте мїкѣ, ши несте тот аре фоарте пѣдїнѣ пѣтере де интелїгенцїе (десволтареа мїндїї) ши де авѣцїе. Новїлмеї де обїде дї есте днївскѣтѣ извїреа де патріе, лїпїре маре де интересѣрїле фамїлїеї ши де прївїлецїїрїле стѣрїї сале, ши о семедїе национал, каре петѣгѣбїт вѣдеце ордїна (днченѣтѣл) лор чеа рѣсѣрїтеанѣ. Днтре ачеї новїлї ши домпї аї цѣрїї, карїї дїн прїчїна неаверїї саї але алтор стѣрїї днпрежѣр фамїлїаре, п'аї фост дн старе а'ши кѣдїїга о кѣлтѣрѣ маї 'налтѣ прїн днвѣцѣтѣрї, кѣлтѣторїї ши експерїенцїе дн лѣтѣа маре, ши карїї лѣкѣск ла мошїїле хѣрѣїте дѣла стрѣвѣнї, ла ачецїа зїк съ маї афлѣ днкѣ сїнчерїтате (дрептатеа їнїмїї), извїреа де оаспедї ши сїмплїтатеа пѣравѣрїлор, каре днсъ де тѣлте орї есте аместекатъ кѣ о кѣрѣїме печоплїтѣ, кѣнд днтр'ачеа партеа чеа маї кѣлїватѣ, днтре каре афлѣтѣ фоарте тѣлцї вѣрвацїї ши фемеї кѣ характер ши кѣ цїїндѣ, шаї днсїшїт ши

днтр'о треаптѣ маї 'налтѣ саї маї де жот тот че есте възл дн лѣтѣа маре, днсъ де тѣлте орї ши грешелїле еї. — Аверїле сале ши ле еконтїсїенде Новїлмеа днкѣ парте маре дзїгѣ кнїгѣл чел грешїт а пѣрїпїлор съї, днсъ тотѣш ла посесорїї ачеїа, карїї прїн цїїнде, кѣлтѣторїї ши експерїенцїе аї днвѣдат съ кѣпоаскъ ши съ предѣїаскъ че есте маї възл, саї фѣкѣт скїмѣвѣрї тѣлте, каре ажѣтѣ спре ачесе, ка предѣл пѣтѣлїтѣлї ши венїтѣл дїї съ се рїдїче, ши дѣхѣл тїмпѣлїї пресе тот не фѣгѣдѣенде ши днтр'ачеаста мерцѣре 'паїате, кѣчї днѣлцїреа тревїнцелор сїлеск не стѣлїлїл кѣ пѣтере, ка съ ши дескїзї їсвоаре пѣз де венїтѣрї, де кѣтѣва пѣ вреа съ се факѣ нїмїка де тот. — Індїстрїа четъданѣ ши мецѣшнѣгѣрїле сїлт пѣлѣ акѣт днтре възгѣрї пѣдїн лѣцїте; ши кїар ла четъдїї ши ла ораше възгѣрѣл четъдѣан есте маї тѣлт дедат ла еконтїа кѣмпїлїлї, декѣт ла мецѣшнѣгѣрї ши де кѣтѣва днїсѣл не лѣлїгѣ о авере възїшоарѣ арѣ воїе ши пѣтере де а прегѣтї не фїїї съї ла о вїацѣ маї дндестѣлатѣ, пѣ лесне дншї а лѣце пегѣдѣторїе, тѣестрїе саї ѣн мецѣшнѣг чїнетїт, дар маї влѣртѣе старе де попѣ, офїцїал саї адвокат; (каре, адекѣ адвокациа саї прокѣрѣторїа, прекѣт дн Блгарїа аїна ши ла пої адѣче кѣдїїгѣрї марї); днсъ ачесте сїлт рѣтѣшнїцелѣ дїн характерл чел векїїс национал, каре прекѣт ла тоате надїїле одїнїоарѣ сѣрѣсвоїнїче, аша ши ла възгѣрї, аї фѣкѣт, ка пѣлѣ акѣт съ прївеаскъ кѣ зрїцїсїре ла мецѣшнѣгѣрїле ши кѣпрїндерїле де паче. — Цѣрантл възгѣр, пѣдїнї лѣлїад афарт, съ цїне де слѣлїкѣвнїї домпещї саї неменещї. Дн стареа лор поате днвесе орї чїне ла ста-

реа чеа славъ а кълтареі ші а аверіі, дп-
тръ каре съ афль ачеастъ парте а зпгърі-
лор. Дпсъ тръсъріле челе де кълпетеніе
а карактерълзі націонал съ афль ші ла
дърпаніі чеі маі сърачі ші проці діп по-
поръл ачеста, адекъ сіпчерітатеа, ізвіреа
де стръніні ші фала націонал.

Съкъзіл есте рѣдіт къ Зпгъръл прпн
лімбъ, ориціпъ ші обічеісрі, де ші ел де-
ла цпнзгъріле дп каре лъкъіеше, аъ лват
піде дпсзшптъді че деосівеск пе тоці лъ-
кзиторіі дела пънді, ші дптре съкъі, прпн
челе доаъ пласе де арманіі (Primitivi et
Fixidarii) есте зп маі маре пзтър де
словозі, іаръ пзтъръл ювацілор допнеці
ла еі есте къ тълт маі пзціп де кълт ла
зпгърі. Съкъзіл пзціп аплекат ла тревіле
ші ла къцігъріле стъріі четъденеці, ші
маі тълт дедат ла слъжва артелор ші ла
кълтара пълтълтълзі, ка дърпап песте тот
есте маі лъкръторіс ші маі індъстріос де-
кълт зпгъръл, тотъш дп тревіле сале се
маі цпне дпкъ преа таре де обічеіл стръ-
взілор съі, ші е лъкръ греъ а л конвіп-
це пе джпскл, кълкъ зпеле се пот фаче
маі віне, де кълт леаъ фълкът пърпнді ші
стръшонші лзі. Фіреціле аплекърі ші
капачітатеа де кълтваре а ле съкъзілзі,
прекъл ші а ле зпгърълзі, сълпт взпе, ші
дп прівпнда карактерълзі лор морал, съ-
кзіі де астъзі пз маі пот фі тзстраці пеп-
тръ слъвічзні де ачелеа, де каре скріто-
ріі маі векі, кълм Forgács, Szamosközi ші
Wolfgang Bethlen (адесеорі ші де зпа
partidei ордіі), дпвіновъдеск адесеорі пе
стръвзні лор, діп протівъ дп прівпнда
тръсърілор прімаре ал ачелзіанші, се по-
трівеск еі къ Зпгъріі. — Реліціосітатеа есте
тръсзра де фрънте діп карактеръл съкъі-

лзі; ел дптръ дпплпнрел даторпнделор
ші а обічеісрілор сале реліціосе пзвезде
акзратедъ стрълпсъ. — Че се цпне де
стрълктера тръпэлзі, Съкъзі ка ші Зпгърі,
песте тот маі вълтос сексъл върътеск,
есте зп соіъ де оамепі фръшонші ші ца-
пені, маі тълт де о статъръ де міжлок,
дпгесаці ші вълпші. Тръсъріле фецел
лор сълпт ацере дар пз пеплълкъте, пелеа
лор врзпелъ (пегрпчоастъ), пъръл ші окіі
партеа чеа маі маре пегрпі. Оамепі
де рълнд пе кълпоскълнд пълъ акълма моле-
шпреа ші десфълпареа, се вълкъръ де о
съпътате статорпкъл ші пз арапе орі а-
жпнръл ла вълтрълпешче аджпчі.

Оріціпа цертанъ а Сасілор трап-
сілані о доведеск ші дзпъ шапте сълте
де апі, форма тръпеаскъ, лімба, пълравзріле
ші обічеісріле. Зп попор словод, сіпгър
лзі Дзпнезеъ ші прпнцълзі дъріі сълте,
Сасіі п'аъ пълстрат націоналітатеа лор,
ші сконъл, пептръ каре краіі чеі дп-
деленці іаъ кіемат пе еі дп царъ, адекъ
пептръ апърареа хотарелор, кълтара пъл-
тълпеллзі ші індъстріа дп мендешгърі
лаъ дпплпніт къ кредпндъ. Дпкъ ші а-
кълма сказлел прімаріс а пегъдеторіеі, а
індъстріеі ші а лъкръріі мендешгърілор
есте дп орашеле ші дп цпнзгъріле съ-
сеці. Стареа ші дрептъріле челе потрп-
віте (Steifheit), аъ адъс дптре джпші о
дппърдіре маі потрпвітъ ші мішкаре маі
маре а пропрпетъдіі пълтълпеллзі ші а а-
веріі, дар прпн ачеста ші авъдіе маі тъл-
тъ ші маі маре пепрецетаре пептръ къ-
цігърі, де ші ачестеа діп зрптъ дпкъ пічі
пе де парте п'аъ ажпнс ла ачеа треаптъ,
ла каре ар пълтеа ші ар тревзі съ ажпн-
гъ, ші пе де опарте дп времіле челе векі

маї взне ці ажисестръ. 1) Сасъл песте тот есте взпоскът де липіреа кьтрь прінцъл съъ, кьтрь крединга са, кьтрь пьравьріле пьрінділор съі. О кьлтзрь по-трівітъ есте ші дьтре породъла де рьнд кь шьлт маї таре лъдітъ, де кьлт дьтре але челорлалте націі, ші дьранъл сас есте престе тот кь маї взне пьравьрі, декьлт дьраніі дін челелалте націі, дьсъ ел дн контраст кь пьравъл Церманілор, пь поате аскьнде оарешкаре дьх депьртъторіъ, дькьс, препьторіъ ші аліан кьтрь стрьніі, зр-търі че вѣн дела пьзіціа соціалъа Сасілор дн стат, каре не дьлшніі іаъ сіліт, дрептъріле ші націоналітатеа а шіо апьра кь жалзіе дн контра феліпрімілор де атакзрі. — Форта тръпеаскъ а сасілор трапсілвані есте кь тотъл ші кьрат пемцаскъ, статъра песте тот маї шьлт таре ші скьзътъ декьлт дн-палтъ, тръсвріле фісіогноміеі пь сьлт аша ацере ка але Ынгьрълзі ші а ле Ськъвълзі, дьсъ плъкъте, ва ла сексъ фемеіеск, токма ші дн стьріле де міжлок адесееорі фръмоасе, окіі маї шьлт альбастріі саъ вѣпеді, пьръл ші барва влопінъ. Еі пь сьлт івді ші зшорі ва зпгьръл ші ка ськъвъл, мішкьріле лор сьлт маї домоале, дьсъ пь маї пьдін тарі. Дедаділа о вѣ-ацъ маї комодъ, дн прівінда пьртъріі грезтьділор тръпедіі стаъ дндьрпнтъл челорлалте націі ші маї вьртос дндьрпнтъл ромънілор, ші сьлт сьпъціі ла маї шьлате воале ші слъвчьні тръпедіі, фьръл ка тотъш пентръл ачееа сь се поатъ пьмі зп соіх де оамені слабі, ші дьтре еі дькъ се афъл шьлці вьтрянні тарі. Австріачіі протестанці (аша пьміціі Laendler) вепіці дн адьба жьтътате дін веакъл трекьт дн маї шьлате локьрі сьсенці, дші маї

пьстрезъ дькъ характеръл лор націонал ші діалектъл лор, ші сьлт взпоскъці маї вьртос де сіргьиторі, економі ші індустріоні.

Кь пьтъръл сьметелор Ромъніі дьтрек не тоате челелалте попоарь дін Трапсілваніа. Ші ачестьі попор сокотін дьл песте тот патъра пичі де кьм пь іаъ фост маштехъ, де ші дн взне дінзтърі пиче прівіні кліматиче ші локале прѣкъ маї пьтероасе слъвчьні тръпедіі. 2) Не се поате тьгьдзі, кькъ песте тот дьтравьлкъиторіі Ромъніі а Трапсілваніеі кьлтъра дькъ пь фькът аша тарі днпайнтърі, ка дьтре челалці каріі дн прівінда прівілецізрілор лор сьлт маї шьлт пьртінці, прін зрмаре, кькъ зрмьріле ачестеі ліпса, дькъ се маї поате бьга де сеамъ адесееорі дьтре дьлшніі. Дьсъ ачеаста есте сінгьр резьлтатъл времілор де маї пайнте, дн каре вичьріле непрекърмателор рьсвоаіе ші але прьдьрілор дьфрікошате зьчөө кь пьтере де фьр не царь ші маї вьртос не пласа сьпъцілор домпедіі, де каре сьдін ромъніі парте маре. Ші дн прівінда ачеаста гьверпъл фьръл дьчетаре лькреазъ спре а да ла о парте тоате педечіле, ші інфлзінда шкоалелор елементаре че се тот днтълдеск прекьт ші споріреа стьріі взне а фамілілор се аратъ тот маї шьлт, маї вьртос не ла сателе ромънціі, че се кьпрінд дн пьтълнтъл чел сьсеск словод. — Ромънъл де овще пь е де статъръл преа маре, дьсъ стрьктъра тръпъвлзі сьъ е дндесатъ, таре ші первоасъ. Трайъл вѣдці чел аспръл, ла каре ел дін прьччіе тревьіе сь се дедѣа, дн аспреце ші дн фаче дестоінік, а сьфері грезтьділе тръпедіі зшор ші фьръл інфлзінцъ стрікьчоасъ аспра сьпътъціі. Пьръл сьъ

есте маї вѣрѣос негрїѣ шї тѣос, тѣс-
рїле образлї сѣнт ацере шї се аратѣ
вѣдїнд патїмї фербїндї. Тотѣш фїсіогно-
мїа лї нїчї де кѣм нѣ есте пенлѣкѣтѣ, шї
атѣт днтре вѣрѣадї, кѣт шї днтре фе-
тїої афлї капете де о фѣтїсецѣ рарѣ. Еї
се нок ївте нентрѣ стареа днсѣрѣїеї, шї
тотѣш ажнп ла вѣтѣрѣеде адлѣчї шї
днѣт дн пѣтере. Ромѣлѣ кам деа рѣп-
дѣл дн ал доадечїлеа ан се днсоарѣ, шї
пїреаса апаре орї есте трекутѣ де чїнчї-
спрезече; дечї днтре дѣшнїї нѣ е рарїтате
а ведеа вѣнї (шопї, авї) нѣмаї де треї-
зечї шї кѣдїва анї нї днтїлїрїеа нѣшѣ-
рѣлї сѣфлетелор ла ромѣнїї, маї вѣрѣос
дела лѣдїреа ценералѣ а днтїзандерїї кѣ
вѣрсат, есте дн пропорцїе сокотїнд, кѣ
мѣлт маї днсетнѣторїѣ, дечлѣт ла челе-
лалте пацїї. — Карактерѣл морал а Ро-
мѣнїлор песте тот нѣ пе преа мѣлѣтїе-
це. Пѣтернїка апѣсаре, каре дн маї мѣлте
сѣте де анї зѣкѣ пе чеа маї маре парте
а ачестїї попор, лїпса кѣлѣтїеї релїѣосе,
морале шї інтеллектѣале, каре авїа акѣта
кѣ днчетѣл днчепе а се депѣрта прїп не-
восїта сїлїнѣтѣ а гѣвернѣлїї, нентрѣ кара-
ктерѣл морал а Ромѣнїлор днѣт аѣ авѣт
овїчнїтелеле зѣтѣрї. Нїде патїмї фербїндї,
кѣрора ле лїнсеце сїндетѣнтѣл морал,
ла еї се аратѣ адесеорї днтрѣн кїп стрї-
кѣчос. Мѣлїа шї поѣта де рѣсѣвнаре аѣ
ла дѣшнїї кѣтеодатѣ зѣтѣрї днфрїкоша-
те, маї вѣрѣос дакѣ вецїа ла каре еї аде-
сеорї се словод, маї днкоардѣ днтѣрѣ-
тѣчїнеа лор. *) — Ромѣнѣл песте тот

нѣ есте преа днѣрѣторїѣ; треїшїнѣеле лї
нѣ сѣнт преа марї, шї ел есте дедат, маї
тоате кѣте дн треѣїеск а шї ле фаче дн-
сѣш; де ачї індїстрїа ла ачест попор есте
днѣт дн чеа дїн тѣлї прїачїе. Днтрѣ нѣ-
зїреа овїчїзрїлор релїѣосе ромѣнїї сѣнт
фоарте стрѣшнїї, днѣт пе лѣнпѣт ачестїа
шї сѣпертїдїошї дн о треапѣтѣ маре. А
честїа есте о фїреаскѣ зѣтаре а апѣсеї
трепте де кѣлѣтѣрѣ, пе каре шї пѣлѣт а
стѣзї маї стѣ понїтеа де леѣеа греческѣ
пе ла сате.

(Ва зѣта)

ГЕОРГИЕ ШИНКАІ

Немѣрїторѣл Георгїе Шїнкаї де Шїн-
ка, доктор де Фїлософїе шї Теолоѣїе, с'аѣ
пѣскѣт дн Ардеал ла 28 Феврѣарїе 1753,
дїнтрѣо фамїліе чїнстїтѣ, а кѣрїа нѣме фї-
гѣрѣ адеце орї дн апалеле клерѣлїї Ро-
мѣнѣск. Пѣдїп се шїе деспре вїада лї
атѣт де тѣреадѣ, лѣкрѣ чеї есте комѣн
кѣ атѣда вѣрѣадї марї дїп времеа веке
шї поѣ. Атѣта шїм кѣ шї аѣ сѣвѣршїт
днвѣцѣтѣрїле дн Рома, знде де ла 1774
пѣлѣт ла 1779 аѣ фост Секретар вестїѣ-
лїї Коллеѣїѣ де рогораганда фїде, сѣвѣт про-
текѣїа Кардїналѣлїї Стефан Борѣїа. Ла
анѣл 1780 днтѣрнѣндѣсе дн патрїа са,
цїнті дндатѣ лѣреамїнте а окѣртѣвїрїї а-

нографїї, днѣт нїчї знл н'аѣ карактерїзат
нїчї тѣкар ама дрент шї фаворавїл пе ро-
мѣнїї трансїланїї, ка дѣтїнеалїї. Кѣдїва ар-
тїкомї маї проаспедї дн фолїе зїгѣрѣдїї де-
ла Пожон нѣї поменїм.

Днс. поастрѣ

*) Мѣлт зїче D. Benigni кѣ ачестеа шї кѣ зѣ-
тѣтїоареле доаѣ мѣнѣтѣрїї! Кѣ тоате ачестеа
пе кѣт шїм пої, дїп кѣдїї статїстїчї шї ет-

свѣра са. Отъ нѣмѣ директор Скоалеї ронтънедї дїн Блаж, маї не зрѣтъ директор Скоалелор націонале зїне дїн тот принціпатѣ Ардеалѣлї, пост чїнстїтор че азъ окпат доїспрезече ані; дн сѣвршїт ѳ орѣдѣт Корректор а крїдїлор Ронтънедї дїн Тїпографїа зїверсїтѣдїї Ынгарїеї. Талантѣл сѣд, днпателе сале кїноцїнїе, сїргїнда са де а адѣче нацїа Ронтънеаскѣ дїтр'о старе маї ферїчїтѣ, дї адїдарѣ маї нѣлдї врѣжманїї. Ніде сѣвршавї клеветїторї, соїс де оаменї тїкѣлошї шї фрїкошї дн зѣгрѣвїрѣ ка зї от прїмеждїос Статѣлї. Алдїї ар ѳї кѣтат сѣ се дїсвїповѣдаскѣ. Шїнкаї ера преа маре спре а се днжосї ла ачеаста. Се лепѣдѣ де тоате слѣжвеле сале, шї се трасе пѣлѣ ла сѣвршїтѣл вїедїї сале, дн Сїнеа, сатѣл комїтатѣлї Ава Ывар дїн Ынгарїа, лѣнгѣ ѳїї Контелї Даниїл Ващ, не лѣнгѣ каре се адѣпостїа, кѣм зїче ел днсѣшїї „ка ла нїеде зченїчї аї сеї, пѣлѣ сѣ сѣвршаскѣ тѣка скрїереї Хронїчеї Ронтънедїї пентрѣ фолосѣл Ронтънїлор, дїнпре карїї знїїлар ѳї врѣт морт де кѣт сѣ скрїе ачесте.“ Днтр'ачеастѣ ретрацере їзвїт де сколерїї сеї, чїнстїт де тодї чеї чеї копоцїеа, дн реладїї прїетїноасе кѣ днвѣдациї Ардеалѣлї шї а Европеї, кѣ Енгел, кѣ Самїл Клаїн, кѣ Вѣлкап, кѣ Георгїе Лазар, кѣ Петрѣ Маїор, кѣ Даниїл Корнїдес де кѣт кареле, дѣлѣ тѣртѣрїсїреа лѣї, маї днвѣдат п'аѣ авѣт корона Ынгреаскѣ дн времеа са, кѣ Катона Історїографѣл, кѣ Цїкїндеал Фавѣлїстѣл, кѣ Ковачїчї, Шїнкаї петречеа о вїеадѣ хѣрѣзїтѣ нѣмаї вїпелѣї оменїрїї шї неатѣлї Ронтънеск, кѣ акѣрїеа їсторїе ел се днделетнїчїа де маї тѣлѣт де треї зечї де ані. Бїблїотечїле

Ватїканѣлї шї а ачелор лалте орашѣ дїн Італїа, а Вїенїї, а Бѣдеї, а Трансїлванїеї дї десѣлїсерѣ комоареле лор челе маї асѣтїсе. Аша Шїнкаї адѣлѣ чеа маї маї ре коллекцїе де докѣментѣрї Ронтънедїї каре нѣтѣ ѳї вреодатѣ; де време че се алѣкѣтїа де маї тѣлѣт де треїзечї томѣрїї вїн фолїо. Днвогѣдїт кѣ асемїне прецїоасе одоаре се нѣсѣ ла лѣкрареа Хронїчїа Ронтънїлор, деспре каре ел днсѣшїї, днтр'зї рѣванш дїн 25 Феврѣварїе 1804, скрїеа прїетенѣлї сѣд Енгел:

„Meum quippe est Annales universae Nationis Valachicae, proinde etiam Kuzzo-Valachorum, quos Czenczaros vocant, conscribere quod et feci inchoando a Trajano vel potius primo Decebali contra Romanos bello usque ad an. 1660. Opus in dies continuo, locupletum et polio, neque prius de editione cogito, quam quidquid potero ad annos congressero“

Ачест монѣмент тѣред пентрѣ Ронтънїї дн зрѣтѣ де ла Траїан пѣлѣ ла 1808, кѣнд ера гата сѣл де ла тїнар сѣлт Тїтѣл де:

ХРОНИКА РОМЪНИЛОР

Шї а маї тѣлтор неатѣрї, дн кѣтаѣ фост еле аша де аместекате кѣ Ронтънїї, кѣт лѣкрѣрїле, дн тѣтп лѣрїле шї фантеле знора фѣрѣ де але алтора нѣ се пот скрїе не днделес, дїн маї тѣлте мїї де Атторї, дн кѣрсѣл де 34 де ані кѣл ласѣ.

Дн мїнѣтѣл че ера сѣ пѣлїче ачестѣ комоарѣ, ла 1808, моартеа венї деї рѣпї нацїеї Ронтънедїї акѣрїеа ел ѳз подоаба.

Шинкаї, афаръ de Хроника са, пълн-
къ зп шпр de калндаре de Буда дп каре
се гъсеск маї тълте артикле алектъите
de дъпсъл, шп чеа ъптеї граматикъ Ромъ-
неаскъ къ литере Латинецї, ла каре лжкръ
дппрезвїтъ къ Самїл Клаїн, шп каре епнї
de сьвт тїпар сьвт Тїтлз de: Elementa
linguae Daco-Romanæ sive Valachicae.
Vienna 1780.

Din Хроника са, се маї афлъ доъ е-
жесмпларе, дъпъ кът шдїъ; зпъл, че есте
орїгиналел лбї Шинкаї, се афлъ дп Бївлю-
тека Дїмнасклї de ла Блаж, че аъ фост
длалпте а ръпосатълї Епїскоп Вълкан:
шп ал доїле есте пропрїетате а Пър. Ар-
химандрїт Германо дп Іаншї. Ної пълъж-
двїш къ Къвїонїа са се ва гръвї, дп пъл-
дїпъ време, а дпжестра пре пълкїкъл Ро-
мълеск къ ачест кап d'оперъ а ерѣдїеї.

Хроника лбї Шинкаї есте зп лжкръ а-
тът de mare, атът de преїос, дпкът къ-
вїптеле дпнї лїпсеск сїре аїтї аръта мї-
рареа. Мїї de докзментърї некъпоскъте,
раре се афлъ адъпате; шп пъл стаъ ла дп-
доесалъ de а зїче, къ кът Хроника ачеа-
ста пъл ва фї пълкїкатъ, Ромънїї пъл вор-
аве Історїе. *)

М. Когълпїчеан
(Архїва Ромънеаскъ).

*) Канд ам четїт маї дптъїз аческъ бїографїе
пъл дп „Архївъ.“ чї дп „Дачїа лїтераръ“ дпн
1840, de шп сїнгър дптре патръ пъредї, м'ам
апрїнс дп фацъ de възкрїе шп de ренїше.
Шинкаї транспїван шп ної дпкъ транспїванї.
. . . Домъла меъ, ддї пълдетїпъ пентръ а-
честе датърї интересанте дпн вїаца лбї Шин-
каї; фїе ла еле съл деа прїлеж алто-
ра а скоате ла лзтїпъ шп маї тълте.

Редакторъл.

КЪЦЕТЕ

Ла тор.м.ж.п.т.л.а. доаъ фечоаре.
(Martie 17 шї 18).

Шайспрезече анї, че вржсть дперїко-
шатъ пентръ сексъл ачеста! — Вї с'аъ
прелвїцїт фїрл фрѣмосеї воастре вїедї
пълъ ла шайспрезече анї. Дакъ ерадї те-
пїте а рѣтне ваїерїме іпїтї шп а скътъра
тоатъ фїпца пълкъторїмор воцдрїї, пентръ
че токма дп вржста ачеста? пентръ че
пълдеждїле а тжтор обї че къта ла вої
къ о сфїалъ сфлптъ шп вредпїкъ de фрѣ-
моаселе воастре дпсшпїрї, съл ле префачедї
деодатъ дп фѣт шп дп чеадъ? Дава е-
радї съл десноїадї соїдетатеа оатенїлор
дп мїжлокъл кърора трѣїадї, de атътеа
фертече атът а ле фрѣтсеїї дпн афаръ,
кът шп маї вълртос а ле іпїтї воастре,
къ каре тълпа преаналтълї артїст аша во-
гат въ дпжестрасе, пентръ че съл о фачедї
ачеста аша кърънд дп доаъ зїле зпа дъ-
пъ алта? Саъ че съл зїк? пъл аша: дакъ
ерадї съл въ арътадї пълъ ла асть тълск-
ръ крѣде къръ чеї ретаншї дп вїадъ,
пентръ че пъл въ лжаръдї de тълпъ дп а-
чееаш зї, дп ачелаш час, дп ачелаш мї-
пѣт? Ха, поате къ аї воцдрїї атъчї ар-
фї венїт ла къцетъл, de а въ дпсоїї не
атълдоаъ сѣпт речеа шп апълъстоареа зп-
връ ал ачелъїаш тор.м.ж.п.т. Шайспре-
зече анї: пентръ че пъл шайспрезече зїле,
саъ чел тълт шайспрезече лпнї? Мїптеа
адълкъллї черчетъторїз а патърїї оменедїї
е волпїкъ ашї респѣнде ачї къ ежпце ре-
че кът е речеала зпїї вржѣманш; дар іпї-
та зпїї татъ, шп къ атът маї тълт арса
шп пълъ ла прїтеждзїреа вїедїї стоарса
іпїтъ а зпїї татъ, чїне ва кътеза а се
дпчерка съл о астълппере!

Фечоарелор! вої дн окїі пощрїї ераці днсьш съпътатеа днтрънатъ дн формъ оменеаскъ:, трандафїрїи ображілор вощрїи фъгъдзіа атъта прїсос де віадъ. Спънеціїмі, дн каре парте а органистмълї востръ ера аскънс фаталъл сімъвре а вікленеї морці? — Мі се паре къ о зъреск внде ста. Оаменїлор, дескїдеці окїї, пъндїці пашїї морції шї о ведї афла адесорї дн-волдърїтъ токма дн ачеса че пътїм прї-сосъл вїедїї. Дар, еа тревзіе съ фїе жъ-ратъ връштанъ а знеї съпътъці преа дн-кълзїте де скїптеїа чеа череаскъ. Моарте, пе тїне фїлософїї воїеск а те фаче прїетї-на оменїмеї; еъ днсь цїо спъїз днпашїте, къткъ дн чеа де пе зртъ тїкълошїе шї шїшелътате, де аї венї спре аїмі днтїнде ажъторїз къ тъна та чеа ръспъндїтоаре де фїорї, тот де връжтанъ те воїз авеа. Тъ поате къ веї фї кътръ міне дреаптъ; днсь сімпїчеле пръзї че ам възът пълъ акъта фъкъте де тїне пе аїреа, деапързреа вор цїнеа пърете де неїпъкаре днтре міне шї днтре тїне.

Домпїторїкле а патъреї, іартъ дндръ-спелеї отълїї, каре вїтъ де сіне астфелїз, днкът се днчеаркъ а пътрънде пълъ ла фатърїле проведїндеї тале. —

АЛЕРГАРЕ ДЕ КАІ ДН АНГЛІА.

Алергареа де каї есте дн Англіа о днделетнїчїре фоарте пълкътъ тътърор стърїлор. Еа съ фаче днтрѣп лок тъ-сврат де формъ квадратъ сеаъ ротъндъ,

днсьмнат прїи стълпї алвї не карї алер-гъторїї тревзе съї аїбъ пързреа дн дреа-пта лор. Локъл че аре съл петреакъ за кал дн чїї алергъторї, есте де 4 міле Ен-глезо. Фїешкаре днп каї ачеціа тревзе съ поарте о хотърѣтъ гревтате каре дн-днсемнеазъ пентръ тоді жокеїї че аъ съ къльреаскъ. Дакъ зп жокеѣ есте маї шор, атъче і се пъне атъта гревтате пълъ че съ фаче днтокмаї. Дакъ жокеїї днпрезпъ къ шемїле, фржїле шї челелан-те лъкрърї с'аъ къмпънїт де кътръ цъдекъ-торїї чеї църаді, атъче ла съмпъл че лі се дъ прїи зп корп де вълнат, съ ашазъ днтро ліне дреаптъ депашїтеа знеї фржї-гїї днтїнсе. Фржїгїа дъндъсъ цос съ съ-флъ дн корп шї къльреції днчен а алер-га; обїчпвїт дн 8—9 мїнзте депъртареа със арътатъ есте петрекътъ. Слпнт пїлде къ зп кал де треї орї днтръ о дъпъ амеа-зъзї аъ алергат, шї дн тоате ръндърїле аъ къщїгат, адекъ дн 27 мїнзте аъ петрекът 2½ міле германе. Днтре фїешкаре алер-гаре съ фаче о пазъ де зп чеас шї маї віне. Дндатъ че къльреції аъ ацънс ла локъл хотърѣт, атъче съ къмпенескъ де поъ пентръ а съ віде, де паъ лепъдат чева днп а лор гревтате. Везетеїї іаъ дндатъ каї, дї щерг віне, ле къръдъ пїчоареле іаръ маї къ самъ днкіетърїле шї ле тоар-нъ віп спанїолескъ. Дъпъ ачеста се ако-пър шї апої дї презъмълъ пълъ ла алтъ алергъгъръ.

(Ікоана Л.